
De afvallige koster in Loenen

In de jaren tachtig van de negentiende eeuw was Klaas Eppe Steenhuisen (1838-1914) koster van de hervormde kerk in Loenen.

Deze functie raakte hij op een ongebruikelijke manier kwijt. Het begon eind 1888 met enkele geruchten. Van verschillende kanten hoorden de kerkvoogden van de hervormde gemeente, dat Steenhuisen geregeld godsdienstoefeningen bezocht in het huis van de familie Kooper en dat waren geen bijeenkomsten van hervormden. Jan Kooper was metselaar van beroep en woonde in het huidige pand Grutterstraat 3. Zijn huis kon men ook achterom via de Smidsgang bereiken.¹⁾

Kooper sympathiseerde met de beweging van Abraham Kuiper (1837-1920), die in de jaren 1886 en 1887 tot de Doleantie heeft geleid.

Gevolg was een scheuring in de Nederlandse Hervormde Kerk, waardoor de Gereformeerde Kerken in Nederland ontstonden.

Door enkele hervormden in Loenen werd deze ontwikkeling met meer dan gewone belangstelling gevolgd. Zij kwamen zo nu en dan bij elkaar in het huis van Kooper. Wij nemen aan dat deze sympathisanten met de Doleantie (de 'dolerenden') achterom liepen om op die manier ongezien naar binnen te kunnen gaan. Helaas voor Steenhuisen, maar enkele inwoners ontdekten het en brachten de kerkvoogden hiervan op de hoogte. Nadat de kerkvoogden zich overtuigd hadden van de waarheid van die berichten, nodigden zij de koster uit in hun vergadering van 9 januari 1889.

Daar vertelde men hem, dat zijn handelwijze ongepast was. De vergadering waarschuwde hem, dat hij het risico liep zijn baan als koster te verliezen, wanneer hij deze godsdienstige bijeenkomsten bleef bezoeken en voortging met het uitnodigen van sprekers voor die bijeenkomsten. Steenhuisen kreeg twee maanden bedenktijd.

Na verloop van ruim twee maanden berichtte Steenhuisen de kerkvoogden, dat hij besloten had zijn functie neer te leggen, omdat hij niet

wilde breken met de 'Dolleerende vereeniging' en zeker niet van plan was hun bijeenkomsten te mijden.

Deze brief werd voorgelezen op de vergadering van 20 maart 1889. De kerkvoogdij besloot om de kerkenraad hiervan op de hoogte te stellen.

Daarna werd de koster binnengeroepen en hem meegedeeld, dat zijn beslissing binnenkort door de kerkenraad zou worden besproken. Hij zou er nog wel van horen.

Hierna werd Steenhuisen gelast om deurwachter Van den Brink, een soort hulpkoster, binnen te laten. Van den Brink, die zijn baan als deurwachter van de kerk wilde behouden, beloofde de vergaderingen van de dolerenden niet meer te zullen bijwonen.

Hij mocht zijn baan houden.

Op 24 april 1889 werden de kerkvoogden in kennis gesteld van het standpunt van de kerkenraad, namelijk dat Steenhuisen niet langer gehandhaafd kon worden als koster. Vervolgens besloot de kerkvoogdij om hem per 1 juli eervol ontslag te verlenen. In het Loenensche Weekblaadje adverteerde men voor een nieuwe koster. In september bleek dat er vier sollicitanten waren: D.J. de Heus, W.C. Post, J.D. Timmerman en B. Mielart. Na een korte discussie werd er gestemd. De keus viel op de eerste. Na goedkeuring door de kerkenraad werd De Heus per 1 oktober 1889 benoemd in de functie van koster van de hervormde kerk in Loenen.

Daarop werd de afgetreden koster binnengeroepen. Steenhuisen kreeg opdracht de kerkelijke goederen en archieven, die hij nog onder zijn beheer had, in tegenwoordigheid van de administrerende kerkvoogd C. van Doorn aan zijn opvolger over te dragen. De voorzitter van de kerkvoogdij sprak een hartelijk dankwoord tot Steenhuisen en bedankte hem namens het college voor zijn 27-jarige trouwe dienst.

De hele vergadering stemde hiermee in.

De aftredende koster beloofde zijn opvolger

Klaas Eppe Steenhuisen (1838-1914), zijn echtgenote Alida Barbara de Beus (1840-1914) en zijn zuster Geertruida Steenhuisen (1830-1903), zittende voor hun huis aan de Vreelandseweg (zomer 1899).

de eerste tijd met raad en daad te zullen bijstaan. In goede harmonie gingen Steenhuisen en het college van kerkvoogden uiteen.

In 1890 verliet een aantal personen onder leiding van Klaas Eppe Steenhuisen de hervormde gemeente van Loenen. Zij richtten de gereformeerde kerk op.

De eerste kerkenraad van de nieuwe kerkelijke gemeente bestond uit vier ambtsdragers: K.E. Steenhuisen, ouderling; H. van Heteren, ouderling; G. Ortel, diaken en L. Dolman, diaken.

Deze mensen werden op woensdag 4 februari 1891 in hun ambten bevestigd.

Bij de oprichting konden de nieuwe kerkenraadsleden achttien volwassenen in hun ledenregister noteren.²⁾

Steenhuisen werd een vooraanstaand lid in de Gereformeerde Kerken in Nederland: tweemaal werd hij door de provinciale synode van Utrecht afgevaardigd naar de landelijke synode, namelijk in 1899 en 1902.

Zwannie Hageman

BRON:

Streekarchief Vecht en Venen, Archief van de kerkvoogdij van de hervormde gemeente Loenen.

NOTEN:

1. Vroeger stond in de tuin van Grutterstraat 3 nog een huis, dat bewoond werd door een andere familie, maar dat huis is na 1945 afgebroken.
2. Zie voor de verdere geschiedenis van de gereformeerde kerk van Loenen: C. J. de Kruijter, De gereformeerde kerk van Loenen aan de Vecht, 1891-1991. Loenen aan de Vecht 1991.

Uit het archief

Aanbesteding

Op donderdag 14 april 1904, des namiddags om 2 uur, zal door Burgemeester en Wethouders der Gemeente Loenen, in het Gemeentehuis aldaar worden aanbesteed:

Het bouwen van een Gijmnastieklokaal bij de Gemeente- school te Loenen.

Het bestek en de tekeningen te bekomen tegen betaling van f 1,25 liggen ter inzage aan het Gemeentehuis en bij den architect Alb.Nijland te Utrecht.

Aanwijzing op het terrein op vrijdag 8 april 1904 des namiddags 2 uur. (bouwkosten waren f 5.470,==).